Analyysi

Miten kauppasodan varjot iskevät talouteen?

Kansainvälinen talous | 11.03.2025 |

Lauri Vilmi, Jetro Anttonen, Sanna Kurronen, Pasi Ikonen, Risto Rönkkö

KIRJOITTAJAT

Lauri Vilmi
Vanhempi neuvonantaja

Jetro Anttonen
Ekonomisti

Sanna Kurronen
Vanhempi ekonomisti

Pasi Ikonen
Vanhempi ekonomisti

Risto Rönkkö
Ekonomisti

Yhdysvallat on asettanut laajoja kaupan esteitä, ja kauppapoliittinen epävarmuus on kasvanut. Nyt esillä olleiden tullikorotusten laukaisema kauppasota voisi malliperusteisissa skenaarioissa heikentää kokonaistuotannon tasoa globaalisti reilut 0,5 %. Vaikutukset euroalueen talouteen voisivat olla tätä suurempia. Sen sijaan kauppasodan vaikutukset euroalueen inflaatioon jäisivät melko vaatimattomiksi. Tullien lopullisiin vaikutuksiin liittyy useita epävarmuustekijöitä. Yksikään osapuoli ei näytä hyötyvän kauppasodasta, ja tasapuolisen neuvotteluratkaisun löytyminen olisi paras ratkaisu kaikille osapuolille.

Uhkana merkittävä tuontitullien lisäys

Kauppasodan uhka varjostaa jälleen maailmantalouden näkymiä. Syynä on Yhdysvaltain uuden hallinnon tavoite suojata kotimaista tuotantoa ulkomaiselta kilpailulta lisätulleja asettamalla. Tulliuhkauksia käytetään myös välineenä erilaisten myönnytysten saamiseksi kauppakumppaneilta.

Yhdysvallat on monille maille ja myös EU:lle tärkeä kauppakumppani. Vuonna 2023 EU vei Yhdysvaltoihin tavaroita 503 mrd. euron arvosta ja toi 347 mrd. euron arvosta. Tavarakaupan ylijäämää tasapainottaa palvelukaupan alijäämä. EU vei Yhdysvaltoihin palveluita 319 mrd. euron arvosta ja toi 427 mrd. euron arvosta vuonna 2023.[1] Tärkeimmät EU:n vientitavarat Yhdysvaltoihin ovat kemikaalit, koneet ja kuljetusvälineet ja tärkeimmät tuontitavarat Yhdysvalloista kaivannaiset (sis. maakaasu), kemikaalit, öljy ja koneet.[2]

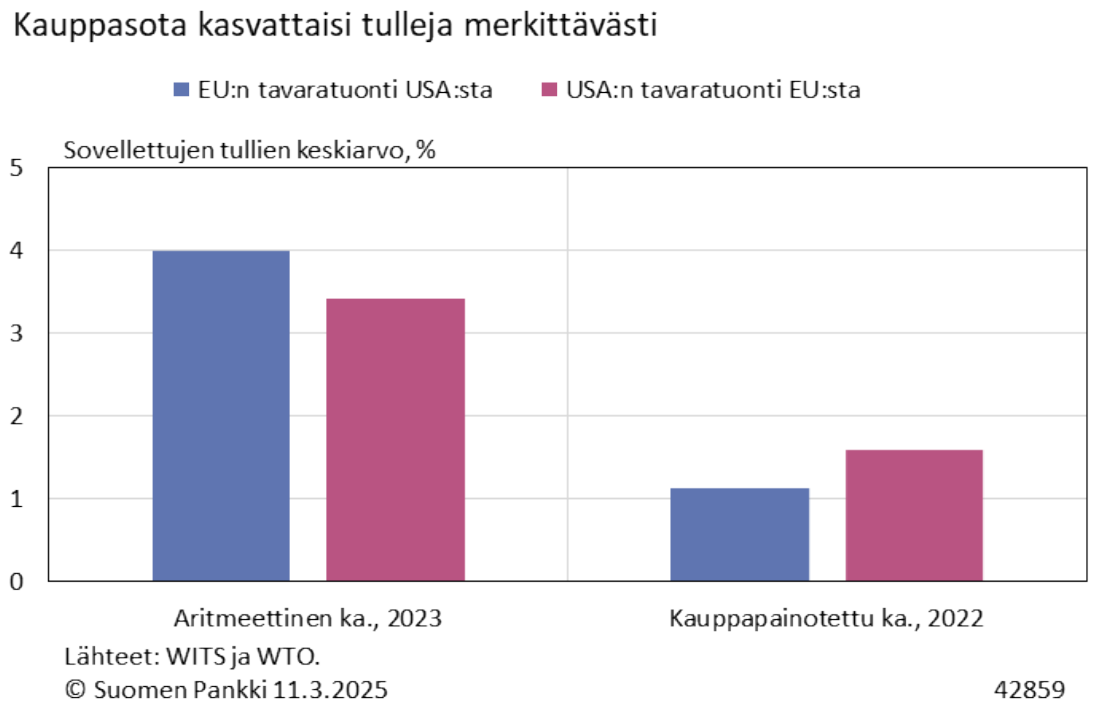
Presidentti Trumpin toisen kauden hallinto on tammikuun jälkeen asettanut tulleja tuonnille Meksikosta ja Kanadasta sekä yhteensä 20 prosentin lisätullin tuonnille Kiinasta. Kiina ja Kanada ovat asettaneet vastatulleja tuonnille Yhdysvalloista. 12.3. on astumassa voimaan 25 prosentin tulli alumiinin ja teräksen tuonnille Yhdysvaltoihin. Lisäksi esillä on ollut lisätullit tuonnille EU:sta ja laajemmin kaikista maista, joiden tuontirajoitukset presidentti Trumpin hallinto tulkitsee suuremmiksi kuin vastaavat Yhdysvaltain tuontirajoitukset kyseisistä maista. Yhdysvaltain hallinnossa on paraikaa käynnissä selvityksiä muiden maiden kauppapolitiikasta, ja näiden valmistuttua on odotettavissa lisää tulli-ilmoituksia. Presidentti Trumpin hallinto näkee kaupan rajoitteiksi tullien ja valuuttakurssin manipuloinnin lisäksi muun muassa arvonlisäveron, mikä on

poikkeuksellista. Jos Yhdysvallat asettaa lisätulleja, muiden maiden odotetaan asettavan vastatulleja.

Toteutuessaan kauppasota kasvattaisi merkittävästi tulleja EU:n ja Yhdysvaltain välisessä kaupassa. Vuoden 2023 tilanteen mukaan EU:n tavaratuontiin Yhdysvalloista sovellettiin keskimäärin 4 prosentin tulleja ja Yhdysvaltain tavaratuontiin EU:sta keskimäärin noin 3,5 prosentin tulleja (kuvio 1). Käytännössä toteutuneet tullit ovat kuitenkin keskimäärin selvästi pienempiä, koska korkeiden tullien tuotteilla käydään näiden maiden välillä vähemmän kauppaa. EU:n ja Yhdysvaltain välisessä tavarakaupassa tullien kauppapainotettu keskiarvo oli vain reilut 1 % vuoden 2022 tilanteen mukaan (kuvio 1).[3] Keskimääräisille tulleille ei olekaan olemassa yhtä oikeaa lukua.[4]

Keskimääräistä korkeampia tulleja sovelletaan sekä EU:n tuonnissa Yhdysvalloista että Yhdysvaltain tuonnissa EU:sta esimerkiksi tekstiileihin ja vaatteisiin (noin 8–9 %) sekä maataloustuotteisiin (noin 6 %).[5] Yksittäisissä tuotteissa tullit voivat olla vielä paljon korkeammat. Esimerkiksi monia maataloustuoteryhmiä koskevat EU:n tuonnissa Yhdysvalloista keskimäärin erisuuruiset tullit kuin Yhdysvaltain tuonnissa EU:sta. Keskustelua ovat herättäneet autoihin kohdistuvat tullit, jotka EU:n tuonnille Yhdysvalloista ovat vuoden 2025 alussa 10 % ja Yhdysvaltain tuonnille EU:sta vain 2,5 %. EU:n komissio arvioi, että EU:n ja Yhdysvaltain välisen kaupan tullit ovat kokonaisuutena tasapainossa.[6]

Kuvio 1.

Yhdysvaltain ja Kiinan välisen kaupan tulleista on saatavissa rajallisemmin tietoa. Vuosina 2018–2020 käydyn kauppasodan jäljiltä tullit jäivät aiempaa korkeammiksi, eivätkä WTO:n piirissä sovitut tullit enää anna oikeaa kuvaa. Arviot Yhdysvaltain Kiinan-tuontiin kohdistuvien tullien kauppapainotetusta keskiarvosta ovat noin 10–19 % vuoden 2023 tilanteen mukaan.[7,8]

Tullien ohella on olemassa muitakin kaupan esteitä. Niiden merkitys kauppapolitiikassa on kasvanut, koska tullisuoja on yleisesti heikentynyt. Muiksi kaupan esteiksi voidaan luokitella myös toimia, joita ei ole tarkoitettu kauppapolitiikan välineiksi, vaan joiden tarkoituksena on suojella terveyttä ja ympäristöä tai säännellä muulla tavoin markkinoita.[9] Sellaisiksi voidaan mahdollisesti luokitella myös EU:ssa muuntogeenisiin viljelykasveihin kohdistuva sääntely ja voimakkaat rajoitukset, jotka käytännössä vaikeuttavat merkittävästi maataloustuotteiden tuontia Yhdysvalloista EU:hun.[10]

Tuonnin hintaan vaikuttaa myös valuuttakurssi. Euroalueen hintakilpailukykyä suhteessa Yhdysvaltoihin mittaava euron reaalinen dollarikurssi on heikentynyt noin neljänneksen vuoden 2014 keväästä, jolloin euroalueen rahapolitiikka suhteessa Yhdysvaltoihin alkoi keventyä. Tämä merkitsee euroalueen hintakilpailukyvyn paranemista suhteessa Yhdysvaltoihin. Arvioitaessa vaikutuksia hintoihin valuuttakurssimuutosten suuruutta ei voi kuitenkaan verrata suoraan tullimuutoksiin.

Kauppasodan myötä lisääntynyt epävarmuus voi iskeä investointeihin ja riskilisiin

Esillä olleet tuontitullit nostaisivat toteutuessaan tullien piirissä olevien tuontituotteiden hintoja ja vähentäisivät Yhdysvaltojen tuontia kyseisistä maista. Tuontitullien suorien vaikutusten lisäksi jo kauppasodan uhka voi lisätä taloudellisten toimijoiden epävarmuutta tulevasta ja heikentää talouskasvua. Erityisesti epävarmuus tuontitullien tasosta, niiden laajuudesta, mahdollisista vastatulleista ja lopullisista vaikutuksista hintoihin voi lykätä yritysten investointipäätöksiä ja kasvattaa rahoituskustannuksia riskilisien noustessa. Epävarmuus aiheuttaa investointien tyrehtymistä ja riskilisien kasvua, ja nämä vaikuttavat kokonaistuotantoon, ja välillisesti myös inflaatioon, ja voivat pahimmassa tapauksessa paisua jopa suuremmiksi kuin tuontitullien suorat talousvaikutukset.

Kuvio 2.

Yksi tapa arvioida kauppasodan myötä lisääntynyttä epävarmuutta on yhdysvaltalaisista sanomalehtiartikkeleista muodostettu kauppapolitiikan epävarmuutta kuvaava TPU-indeksi (kuvio 2)[11]. Indeksi ylsi uuteen ennätykseensä Yhdysvaltain presidentinvaalien aikaan marraskuussa 2024, ja seuraavina kuukausina se on pysynyt poikkeuksellisen korkeana. Viimeksi TPU-indeksi on noussut lähes yhtä voimakkaasti Trumpin ensimmäisellä presidenttikaudella, kun kauppapoliittiset jännitteet kasvoivat Yhdysvaltojen ja sen kauppakumppanien välillä.

TPU-indeksin ja taloudellisten suureiden, kuten investointien ja yritysten riskilisien, välisiä historiallisia korrelaatioita voidaan käyttää epävarmuuden aiheuttamien vaikutusten arvioimiseksi. Laskelmiemme mukaan epävarmuuden kasvu, joka nostaa TPU-indeksiä 100 pisteellä, näyttää vähentävän investointeja jo samalla vuosineljänneksellä noin 0,5 %.[12,13] Samaan tapaan vastaava epävarmuuden kasvu nostaa riskilisiä kehittyneissä talouksissa arviolta noin 0,04 prosenttiyksikköä ja nousevissa talouksissa peräti 0,12 prosenttiyksikköä.

TPU-indeksin viimeaikaisen noin 250 pisteen nousun myötä voimme siis muodostaa karkean arvion nyt uhkaavaan kauppasotaan liittyvien epävarmuuksien talousvaikutuksista ja käyttää näitä arvioita seuraavassa luvussa esiteltävien mallisimulaatioiden kalibroimiseen. Arviomme mukaan epävarmuus voi lyhyellä aikavälillä vähentää investointeja kaikissa tarkastelluissa talouksissa noin 1,25 % ja nostaa riskilisiä kehittyneissä talouksissa noin 0,1 prosenttiyksikköä ja nousevissa talouksissa noin 0,3 prosenttiyksikköä.

On kuitenkin hyvä muistaa, että epävarmuutta ei pääse pakoon edes epävarmuuden itsensä vaikutuksia arvioitaessa. Edellä esitetyille arvioille laskemamme luottamusvälit ovat melko leveitä, sillä arviot perustuvat historialliseen dataan, jota on olemassa vain hyvin rajallisesti. Esittämämme luvut edustavat kuitenkin datan valossa parasta arviota epävarmuuden vaikutuksista investointeihin ja riskilisiin.

Kauppasota heikentäisi kokonaistuotantoa globaalisti

Sekä tuontitullien että kauppasodan uhkasta seuranneen epävarmuuden kasvun taloudellisia vaikutuksia eri talousalueilla voidaan arvioida laajalla globaalin talouden makrotaloudellisella mallilla. Kuvio 3 esittää kauppasodan mahdollisen kehityskulun kokonaistaloudellisia vaikutuksia. Laskelmat perustuvat IMF:n kehittämään globaaliin kokonaistaloudelliseen malliin (GIMF; ks. Kumhof ym. 2010).[14]

Ensin tarkastellaan Yhdysvaltojen asettamien euroalueeseen ja Kiinaan kohdistuvien tuontitullien korotusten vaikutuksia.[15] Tarkastellut lisätullit ovat 25 prosenttia tuonnille euroalueelta ja 20 prosenttia tuonnille Kiinasta. Seuraavaksi euroalueen ja Kiinan oletetaan asettavan vastaavansuuruiset vastatullit Yhdysvalloille. Lisäksi edellisessä luvussa kuvattu epävarmuuden kasvu heikentää investointeja ja lisää yksityisen sektorin riskilisiä.[16] Vaikutukset on esitetty kahdesta ensimmäisestä vuodesta, mutta pidemmän ajan vaikutukset ovat melko samankaltaisia toisen vuoden vaikutusten kanssa. Laskelmat eivät ole ennusteita vaan kuvaavat mahdollisia skenaarioita. Epävarmuus tullien toteutumisesta ja niiden suuruudesta on suurta. Laskelmissa ei oleteta mitään päätösperäisiä elvyttäviä finanssipoliittisia toimia tuontitullien negatiivisten

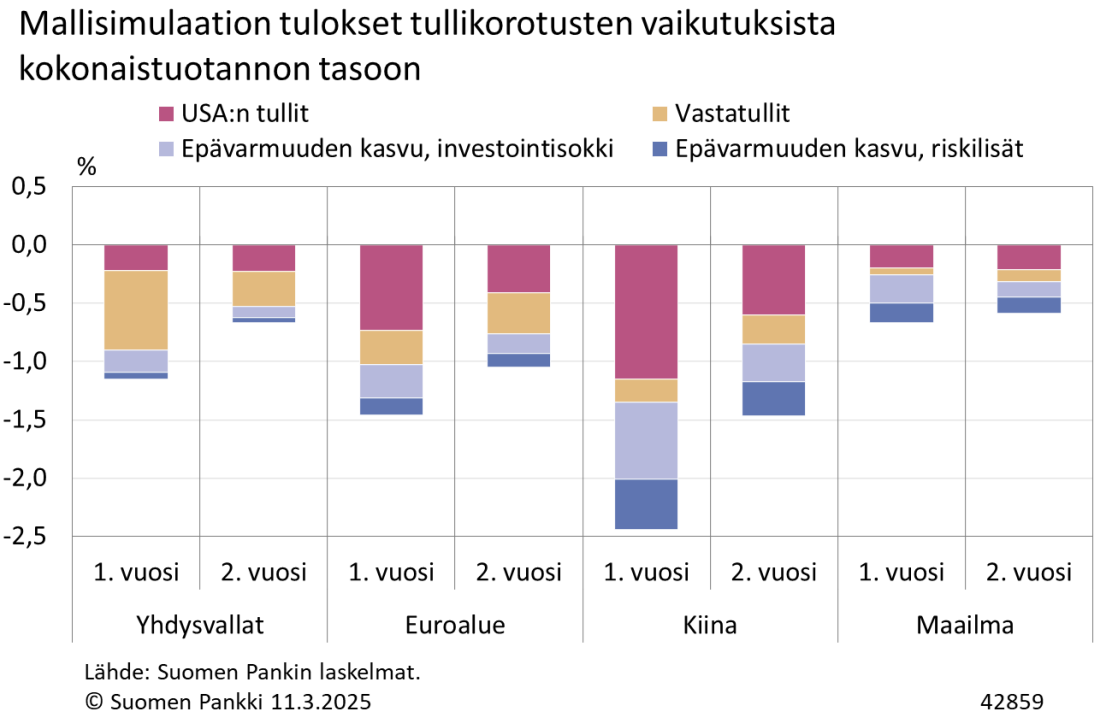
kasvuvaikutusten lieventämiseksi.[17]

Mallilaskelmien perusteella kauppasota voisi toteutuessaan heikentää kokonaistuotannon tasoa globaalisti noin 0,6 % (kuvio 3). Vaikutukset talouteen olisivat tätä suurempia euroalueella (skenaariossa ensimmäisenä vuonna −1,5 % ja toisena vuonna −1,1 %) ja Kiinassa (skenaariossa ensimmäisenä vuonna −2,4 % ja toisena vuonna −1,5 %). Myös vaikutukset Yhdysvaltojen talouteen olisivat merkittäviä (skenaariossa ensimmäisenä vuonna −1,2 % ja toisena vuonna −0,7 %). Samalla kauppapoliittiset jännitteet vahvistaisivat hieman dollaria suhteessa muihin valuuttoihin, mikä hieman lieventäisi Yhdysvaltojen asettamien tullien vaikutuksia euroalueen ja Kiinan vientitavaroiden suhteellisiin hintoihin.

Tullit ja vastatullit (kuvio 3, violetit ja keltaiset palkit) näyttävät selittävän suurimman osan negatiivisista talousvaikutuksista. Skenaariossa euroalue ja Kiina asettavat vastatullit yhdysvaltalaisille tuotteille, jolloin esimerkiksi euroalueen kohtaamia negatiivisia vaikutuksia kompensoi alueen kasvanut vientiosuus Kiinaan (viennin uudelleen ohjautuminen). Kiinan ja euroalueen asettamat vastatullit kasvattavatkin näissä maissa yhdysvaltalaisten tuotteiden hintoja suhteessa muiden maiden tuotteisiin. Tällä on voimakas vaikutus Yhdysvaltojen vientiin ja siten myös talouskasvuun.

Tullien aiheuttamien suorien vaikutusten lisäksi kasvaneella epävarmuudella olisi laskelmassa negatiivisia kasvuvaikutuksia erityisesti Kiinassa (kuvio 3, vaalean- ja tummansiniset palkit)[18]. Tullien suorat vaikutukset ovat voimakkaimmat maiden ulkomaankauppaan, kun taas epävarmuus iskee skenaariossa erityisesti investointien kehitykseen. Nousevissa talouksissa epävarmuuden vaikutukset talouskehitykseen korostuvat vielä voimakkaammin, sillä esimerkiksi Kiinassa investoinneilla on iso rooli talouskasvussa ja nousevissa talouksissa riskilisät kasvavat tyypillisesti herkemmin.

Kuvio 3.

Tuontitullit vaikuttavat suoraan tuontituotteiden hintoihin ja siten myös inflaatioon. Vaikutukset inflaatioon ovat kuitenkin melko vaatimattomia niin globaalisti kuin euroalueella, jolloin myös rahapolitiikan reaktiot inflaatioon jäävät pieniksi. Yhdysvaltojen asettamat kaupan esteet vähentävät tuontituotteiden kysyntää Yhdysvalloissa ja siten alentavat lievästi maailmanmarkkinahintoja. Vastatullit sen sijaan nostavat mallilaskelmissa hieman hintoja tullin asettavilla alueilla, kuten euroalueella. Lopulliset vaikutukset hintaan riippuvat hinnoitteluvoimasta eri tuoteryhmissä ja siitä, kuinka voimakkaasti yritykset pystyvät siirtämään tullit eri tuotteiden hintoihin.[19]

Tullien lisäksi kokonaisinflaatioon vaikuttaa talouskasvua heikentävä epävarmuuden kasvu, joka painaa mallisimulaatioissa inflaatiota euroalueella hieman. Toisaalta kauppajännitteiden aiheuttamat haitat tuotantoketjuille voivat myös nostaa välituotteiden hintoja ja siten kasvattaa hintapaineita. Tuoreen EKP:n yrityskyselyn mukaan tullien vaikutukset inflaatioon jakautuvat melko tasaisesti sekä hintoja nostaviin että laskeviin vaikutuksiin (Maruhn ym. 2025) nettovaikutuksen jääden lähelle nollaa. Suurin osa euroalueen yrityksistä arvioi vaikutusten inflaatioon olevan pieniä tai olemattomia. Yritysten näkökulmasta huolta herättivät kuitenkin lisääntyneen hintakilpailun negatiiviset vaikutukset hintoihin.

Epävarmuuden suuruudella ja tullien kohdentumisella merkitystä kauppasodan talousvaikutuksiin

Tullien vaikutuksia maailmantalouteen on tarkasteltu makrotaloudellisten mallien avulla viime aikoina muuallakin. Näistä keskeisimpiä ovat Peterson Institute of International Economicsin (PIIE) julkaisemat analyysit (McKibbin ym. 2024, 2025a, 2025b) ja IMF:n viime vuoden lokakuun WEO-raportissa esitetty analyysi. Sekä PIIE:n että IMF:n analyysit perustuvat tämän artikkelin tapaan globaaleihin kokonaistaloudellisiin malleihin, kaikki PIIE:n analyysit samaan malliin ja IMF:n analyysi tämänkin artikkelin analyysissä käyttämäämme GIMF-malliin.

IMF:n analyysissä Yhdysvallat, euroalue ja Kiina asettavat 10 prosentin tullit toisilleen. Sen lisäksi Yhdysvallat asettaa vielä 10 prosentin tullin muulle maailmalle. PIIE:n analyyseissä tarkastellaan laajaa joukkoa erilaisia tulliskenaarioita. Tulliskenaarioiden ohella eri analyysit poikkeavat jonkin verran toisistaan myös malleihin liittyvien oletusten osalta[20].

Tulliskenaarioiden tuloksia on esitetty taulukossa 1. PIIE:n mallissa vaikutuksia euroalueeseen ei ole mallinnettu erikseen, joten PIIE:n skenaarioiden osalta taulukossa on esitetty vaikutukset euroalueen sijaan Saksaan. PIIE:n analyyseistä tarkastelemme seuraavassa vertailussa skenaariota, jossa Yhdysvallat asettaa 10 prosentin tullin kaikille maille ja muut maat asettavat samansuuruisen vastatullin Yhdysvalloille (taulukko 1, toinen skenaario). Tässä artikkelissa esitetyssä vaikutusarviossa kauppasodan vaikutukset kokonaistuotantoon ovat suuremmat kuin IMF:n ja PIIE:n laskelmissa. Keskeinen ero on olettamamme suuremmat euroalueen 25 prosentin ja Kiinan 20 prosentin lisätullit.

Toisin kuin tämän artikkelin laskelmissa, IMF:n analyysissä tullien suurin vaikutus on toisena ja joissakin tapauksissa vasta kolmantena vuonna niiden asettamisen jälkeen. Tämä heijastelee sitä, että kauppapoliittinen epävarmuus hellittää IMF:n mallissa vasta kolmannen vuoden jälkeen. Kauppapoliittisen epävarmuuden puuttuminen kokonaan PIIE:n analyysissä on yksi tekijä, miksi tullien vaikutukset investointeihin ja tuotantoon jäävät heidän analyysissään selvästi muita arvioita pienemmiksi Yhdysvaltoja lukuun ottamatta.

Tullien vaikutukset Saksaan jäävät PIIE:n arvioissa pienemmiksi kuin vaikutukset euroalueeseen meidän arviossamme. Epävarmuuden puuttumisen ja pienempien oletettujen tullikorotusten lisäksi tämä heijastaa tullien aiheuttamaa kaupan ohjautumista (trade diversion) pois kauppasotaa käyvistä talouksista muihin talouksiin. PIIE:n skenaariossa Yhdysvallat asettaa tullit kaikille maille, jolloin kauppa ohjautuu voimakkaammin muiden talouksien väliseksi ja yhdysvaltalaiset vientiyritykset menettävät markkinaosuuksia voimakkaammin. Euroalueen talouteen kohdistuisi tässä skenaariossa kaupan ohjautumisen vuoksi positiivisia vaikutuksia, jotka lieventäisivät

kauppasodan vaikutuksia verrattuna meidän esittämäämme skenaarioon.

Mallisimulaation tulokset eri tulliskenaarioissa

Lähde	Skenaario	Yhdysvallat		Euroalue/ Saksa		Kiina		Maailma	
		1. vuosi	2. vuosi	1. vuosi	2. vuosi	1. vuosi	2. vuosi	1. vuosi	2. vuosi
		Tullien vaikutus (%) kokonaistuotannon tasoon							
Kirjoittajien laskelmat	Ks. teksti	−1,2	−0,7	−1,5	−1,1	−2,4	−1,5	−0,7	−0,6
McKibbin ym. (2024)	Ks. teksti	−0,4	−0,9	−0,1	−0,1	0	−0,1	-	-
IMF (2024)	Ks. teksti	−0,3	−0,6	−0,4	−0,7	−0,6	−0,8	−0,3	−0,6
McKibbin ym. (2024)	USA:n 10 %:n tulli muulle maailmalle	−0,1	−0,4	−0,1	−0,1	−0,3	−0,2	-	-
McKibbin ym. (2024)	USA:n 60 %:n tulli Kiinalle	0	−0,1	0	+0,1	−0,9	−0,9	-	-
McKibbin ym. (2024)	USA:n ja Kiinan vastavuoroiset 60 %:n tullit	−0,1	−0,4	0	+0,1	−0,8	−1,2	-	-
McKibbin ym. (2025a)	USA:n ja Kiinan vastavuoroiset 10 %:n tullit	−0,1	−0,1	-	-	−0,2	−0,2	-	-

Kuten tässä artikkelissa esittämissämme arvioissa, tullien vaikutukset inflaatioon jäävät myös IMF:n analyysissä vähäisiksi niin euroalueella kuin globaalisti. PIIE:n analyysissä vaikutukset inflaatioon olisivat Yhdysvalloissa ja Kiinassa suuremmat.

Edelliset presidentti Trumpin tullit menivät pitkälti amerikkalaisten kotitalouksien ja yritysten maksettavaksi

Trumpin edellisellä presidenttikaudella asetettujen tullien talousvaikutuksia on tutkittu laajasti, ja nämä tutkimustulokset voivat kertoa meille jotain myös uusien tullien mahdollisista vaikutuksista. Mitä täysimääräisemmin tullit siirtyvät tuontihintoihin, sitä haitallisempia niiden voidaan katsoa olevan tullin asettavalle maalle (Feenstra 2004). Vuosina 2018–2019 Yhdysvallat asetti teräs- ja alumiinitulleja laajalle joukolle kauppakumppanimaita sekä tulleja aurinkopaneeleille ja pesukoneille. Lisäksi Kiinalle asetettiin tulleja laajemmalle joukolle tavaroita, erityisesti koneille ja laitteille. Tutkimuskirjallisuus näiden tullien vaikutuksista viittaa siihen, että tullien maksajiksi joutuivat lopulta amerikkalaiset yritykset ja kotitaloudet.

Asetetut tullit muun muassa nostivat teräksen hintaa Yhdysvalloissa ja lisäsivät työpaikkoja terästuotannossa. PIIE on kuitenkin arvioinut, että yhden työpaikan hinta oli jopa 650 000 dollaria amerikkalaisten teräksen käyttäjien lisääntyneinä kustannuksina (Hufbauer ja Jung 2018).

Amiti ym. (2019) ja Cavallo ym. (2021) löytävät näyttöä tullien siirtymisestä täysimääräisesti amerikkalaisten tuontiyritysten ja kotitalouksien maksettavaksi. Cavallon ym. (2021) mukaan kiinalaiset viejät eivät juuri laskeneet tuotteidensa dollarimääräisiä vientihintoja juanin heikkenemisestä huolimatta, joten tullien kustannukset lankesivat pitkälti amerikkalaisille yrityksille ja kotitalouksille. Kiinalaiset tuotteet, joihin tullit kohdistuivat, olivat erikoistuotteita, joille ei ole helppoa löytää korvikkeita. Vastatullit taas kohdistuivat esimerkiksi maataloustuotteisiin, joiden ostaminen muualta on helpompaa, ja siksi tuottajat joutuivat kantamaan suuremman osan tullirasituksesta. Yhdysvallat päätyikin tukemaan maataloustuottajiaan, kun erityisesti soijapavun vienti Kiinaan hyytyi.

Tullien vaikutusta kauppakumppanimaiden vientiin vähensivät myös valuuttakurssimuutokset. Jeanne ja Son (2024) arvioivat, että Yhdysvaltojen vuosina 2018–19 Kiinalle asettamat tullit selittävät peräti kaksi kolmasosaa tuona aikana nähdystä juanin heikkenemisestä ja viidenneksen dollarin vahvistumisesta. Khalil ja Strobel (2024) argumentoivat, että pelkkä kauppapoliittinen epävarmuus vahvistaa dollaria ja siten heikentää tullien vaikutuksia.

Vaikka tutkimuskirjallisuus näyttää Trumpin edellisellä kaudella asetettujen tullien vahingoittaneen Yhdysvaltojen taloutta, joissakin tapauksissa tulleille voidaan löytää perusteita. Tuontitullit saattavat laskea tuotteen maailmanmarkkinahintaa ja siten parantaa tullin asettavan maan vaihtosuhdetta (eli vienti- ja tuontihintojen suhdetta).[21] Lisäksi vielä alullaan olevat teollisuudenalat voivat kaivata jonkin aikaa suojaa ulkomaiselta kilpailulta, jotta niiden olisi mahdollista kehittyä. Tätäkin argumenttia tuontitullien puolesta on tosin myös kritisoitu

tutkimuskirjallisuudessa jo pitkään (Baldwin 1969). Esimerkiksi Melitz (2005) näyttää, että myös alullaan olevan teollisuudenalan tapauksessa tuontikiintiöt voivat olla tuontitulleja parempi valinta ja että yleensä tuotantotukien haitat ovat vielä vähäisemmät, sillä ne eivät vääristä kulutusta. Myös kansallinen turvallisuus, jota Yhdysvallat on käyttänyt perusteena teräs- ja alumiinitulleille, voi olla perusteltu syy protektionismille (Brander 1986).

Yksittäisen talousalueen näkökulmasta onkin mahdollista hyötyä tuontitullien tuomasta vaihtosuhteen paranemisesta tai yksittäisen teollisuudenalan kehittymisestä. Tämä voi johtaa epätoivottuun tasapainoon, jossa talousalueet asettavat toisilleen tuontitulleja parantaakseen omaa vaihtosuhdettaan (Johnson 1953–1954). Bagwell ja Staiger (1999) osoittavat, että osapuolten välisellä kauppasopimuksella voidaan parantaa molempien talouksien tehokkuutta verrattuna tilanteeseen, jossa yksittäiset maat asettavat tuontitulleja oman asemansa parantamiseksi. Sopimuksissa Maailman kauppajärjestön (WTO:n) periaatteisiin kuuluu vastavuoroisuus, jolloin sopimuksen tekevät maat tekevät yhteneväisiä tullimuutoksia tulleja korottaessaan tai alentaessaan. Lisäksi WTO:n suosituimmuuskohtelun periaate varmistaa, että kaikki jäsenvaltiot saavat saman kohtelun kauppasuhteissa, mikä estää syrjinnän ja edistää tasapuolista kilpailua. Vastavuoroisuuden periaate auttaa säilyttämään tasapainon vaihtosuhteessa ja edesauttaa yhdessä suosituimmuuskohtelun periaatteen kanssa tehokkaan tasapainon saavuttamista (Bagwell ja Staiger 1999).

Johtopäätöksiä

Vaikka tuontitullien asettaminen saattaa olla joissain tapauksissa hyödyllistä yksittäisen talouden tai toimialan näkökulmasta, se johtaa todennäköisesti maan kauppakumppaneiden asettamiin vastavuoroisiin tulleihin. Tässä artikkelissa esitettyjen laskelmien perusteella Yhdysvaltojen esiin nostamat tuontitullit ja niiden laukaisema kauppasota aiheuttaisivat haittaa kaikille osapuolille ja heikentäisivät maailman kokonaistuotannon tasoa reilut 0,5 %. Tuotantoa vaimentavien suorien kauppavaikutusten lisäksi kasvanut kauppapoliittinen epävarmuus heikentäisi yritysten investointinäkymiä. Lopulliset talousvaikutukset riippuvat useasta seikasta, kuten epävarmuuden kasvun voimakkuudesta, tullien vaikutuksista vaihtosuhteisiin ja kauppavirtojen uudelleen ohjautumisen laajuudesta. Taloustieteellisen tutkimuskirjallisuuden perusteella tehokkain ratkaisu kauppasodan torjumiseksi olisi saavuttaa sopu WTO:n periaatteisiin kuuluvilla vastavuoroisuuteen perustuvilla kauppasopimuksilla.

Lähteet

Amiti, M., Redding, S. J. ja Weinstein D. E. (2019) The Impact of the 2018 Tariffs on Prices and Welfare. Journal of Economic Perspectives, 33 (4): 187–210.

Bagwell, K. ja Staiger, R. W. (1999) An Economic Theory of GATT. The American Economic Review, 89(1), 215–248.

Baldwin, R. E. (1969) The case against infant-industry tariff protection. Journal of political economy, 77(3), 295–305.

Brander, J. A. (1986) Rationales for strategic trade and industrial policy. Strategic trade policy and the new international economics, 23.

Bown, C. P. (2023) US-China Trade War Tariffs: An Up-to-Date Chart. The Peterson Institute for International Economics, 6.4.2023, US-China Trade War Tariffs: An Up-to-Date Chart | PIIE.

Caldara, D., Iacoviello, M., Molligo, P., Prestipino, A. ja Raffo, A. (2020) The economic effects of trade policy uncertainty. Journal of Monetary Economics, 109, 38–59.

Cavallo, A., Gopinath, G., Neiman, B. ja Tang, J. (2021) Tariff Pass-Through at the Border and at the Store: Evidence from US Trade Policy. American Economic Review: Insights, 3 (1): 19–34.

Economist Intelligence Unit (2024) The impact of US tariffs on China: three scenarios, 17.12.2024, The impact of US tariffs on China: three scenarios - Economist Intelligence Unit.

EU:n komissio (2025) Questions and Answers on the US reciprocal tariff policy, 18.2.2025, Questions and Answers on the US reciprocal tariff policy.

Feenstra, R. C. (2004) Advanced International Trade Theory and Evidence, luku 7, Princeton University Press.

Hufbauer, G. C. ja Jung, E. (2018) Steel Profits Gain, but Steel Users Pay, under Trump's Protectionism. Peterson institute for International Economics.

International Monetary Fund (2024) World Economic Outlook: Policy Pivot, Rising Threats. Washington, DC. October.

Jeanne, O. ja Son J. (2024) To what extent are tariffs offset by exchange rates? Journal of International Money and Finance, Volume 142.

Johnson, H. G. (1953 –1954) Optimum Tariffs and Retaliation. Review of Economic Studies, 21(2), 142–153.

Juvonen, P., Silvo, A. ja Viertola, H. (2024) Tullit ja kauppapoliittinen epävarmuus heikentävät talouskasvua. Euro & talous 5/2024, vaihtoehtoislaskelma, julkaistu 17.12.2024.

Khalil, M. ja Strobel, F. (2024) US trade policy and the US dollar. Journal of International

Economics, Volume 151.

Kumhof, M., Laxton, D., Muir, D. ja Mursula, S. (2010) The Global Integrated Monetary and Fiscal Model (GIMF) – Theoretical Structure. IMF Working Paper 10/34.

Maruhn, F, Morris, R. ja Slavik, M. (2025) Main findings from the ECB's recent contacts with non-financial companies. ECB Economic Bulletin 1, 2025.

McKibbin, W., Hogan, M. ja Noland, M. (2024) The international economic implications of a second Trump presidency. PIIE.

McKibbin, W. ja Noland, M. (2025a) Trump's threatened tariffs projected to damage economies of US, Canada, Mexico, and China. Realtime Economics, Peterson Institute for International Economics, julkaistu 17.1.2025.

McKibbin, W. ja Noland, M. (2025b) US tariffs on Canada and Mexico would hurt all three economies; retaliation would worsen the damage. Realtime Economics, Peterson Institute for International Economics, julkaistu 4.2.2025.

Melitz, M. J. (2005) When and how should infant industries be protected? Journal of International Economics, Volume 66, Issue 1.

UNCTAD (2025) Introduction to NTMS, 20.2.2025, Introduction to NTMs | UN Trade and Development (UNCTAD).

USTR (2023) 2023 National Trade Estimate Report on Foreign Trade Barriers, 2023 NTE Report.pdf.

Viitteet

1. Ks. EU:n komissio (2025). ↑
2. Tilastolähteet: WITS ja WTO. Tiedoissa käytetään MTN-luokitusta, ja ne koskevat vuotta 2022. ↑
3. Tässä artikkelissa EU:n ja Yhdysvaltain väliseen kauppaan sovellettujen keskimääräisten tullien lähteenä on käytetty Maailman kauppajärjestö WTO:n tietoja, jotka on luokiteltu WTO:n MTN-luokituksen (multilateral trade negotiations) mukaisesti. Kaikkiin tässä artikkelissa esitettyihin WTO:n tietoihin perustuvat johtopäätökset ja analyysit ovat kirjoittajien vastuulla eivätkä välttämättä edusta WTO:n näkemystä. ↑
4. Ks. myös EU:n komissio (2025). ↑
5. Luvut ovat tuoteryhmiin sovellettujen tullien aritmeettisia keskiarvoja vuoden 2023 tilanteen mukaan. ↑

6. The Peterson Institute for International Economics arvioi, että Yhdysvaltain tuontiin Kiinasta kohdistuu keskimäärin 19,3 prosentin tullit ja Kiinan tuontiin Yhdysvalloista keskimäärin 21,1 prosentin tullit. Ks. Bown (2023). ↑
7. The Economist Intelligence Unit arvioi Yhdysvaltain Kiinan-tuontiin kohdistuvien tullien olevan keskimäärin 10,3 %. Peterson Institutea alempaa arviota perustellaan sillä, että toteutuneet tullit ovat asetettuja pienempiä liike-elämän edunvalvontatoimien, erilaisten poikkeuksien ja sen vuoksi, että osa Yhdysvaltain tuontia Kiinasta korvautuu tuonnilla muista maista. Ks. Economist Intelligence Unit (2024). ↑
8. Ks. UNCTAD (2025). ↑
9. Ks. esim. USTR (2023). ↑
10. TPU-indeksi (engl. trade policy uncertainty index) mittaa kauppapoliittiseen epävarmuuteen viittaavien mainintojen määrää yhdysvaltalaisissa sanomalehtiartikkeleissa. Indeksiä kuvaavat tarkemmin Caldara ym. (2020). ↑
11. Käytimme arvioihin epävarmuuden vaikutuksista investointeihin ja riskilisiin useita rakenteellisia vektoriautoregressiomalleja. Oletimme kasvaneen epävarmuuden vaikutukset investointeihin negatiivisiksi ja vaikutukset riskilisiin positiivisiksi asettamalla merkkirajoitteita epävarmuusshokin välittömille vaikutuksille. Mallien estimointiin käytettiin TPU-indeksin lisäksi dataa eri talousalueiden tuotannollisista investoinneista ja riskilisistä. ↑
12. TPU-indeksi nousi noin 100 pisteellä esimerkiksi silloin, kun Trump valittiin ensimmäiselle presidenttikaudelleen. ↑
13. Käyttämämme GIMF-mallin versio on kuuden alueen malli, jossa alueet ovat euroalue, Japani, Kiina, muu nouseva Aasia, Yhdysvallat ja muu maailma. Version ulkomaankaupan kalibrointi perustuu vuoden 2019 tilastoihin. Mallinnuksessamme EU:n tulleja approksimoidaan euroalueen tulleilla. Arvioita kauppasodan vaikutuksista Suomen talouteen on esitetty Juvosen, Silvon ja Viertolan artikkelissa (2024). ↑
14. Kaikki tullitulot oletetaan käytettävän julkisen velan alentamiseen. ↑
15. Epävarmuutta kuvataan mallissa edellisessä luvussa esitettyjen vaikutusten perusteella 1,25 % investointeja kauppasodan osapuolissa vähentävällä sokilla ja globaalilla yksityisen sektorin riskilisien kasvulla. Riskilisien kasvu oletetaan nousevissa talouksissa 0,3 prosenttiyksikön suuruiseksi ja kehittyneissä talouksissa 0,1 prosenttiyksikön suuruiseksi. Sokkien oletetaan vaimenevan asteittain 0,5:n pysyvyyskertoimella. ↑
16. Rahapolitiikan annetaan mallinnuksissa reagoida tilanteeseen politiikkasääntönsä mukaisesti. ↑
17. Riskilisien kasvu (tummansiniset palkit) kasvattaa yritysten rahoituskustannuksia ja heikentää investointeja entisestään. ↑
18. Esimerkiksi 1980-luvulla Yhdysvaltojen asettamat tullit näyttävät nostaneen moottoripyörien hintoja yksi yhteen tullien kanssa mutta huomattavasti vähemmän kuorma-autojen hintoja (Feenstra 2004). Eroa on selitetty tullista johtuvalla kuorma-autojen amerikkalaisen tuotannon kasvulla ja moottoripyörille asetettujen tullien määräaikaisuudella. ↑

19. Tullitulot käytetään PIIE:n mallissa julkisen alijäämän pienentämiseen, ja IMF:n mallissa ne kanavoidaan kotitalouksille. Tällä on McKibbin ym. (2024) mukaan jonkin verran vaikutusta tuloksiin. IMF:n mallissa kauppapoliittisen epävarmuuden vuoksi investoinnit vähenevät Yhdysvalloissa ja euroalueella noin 4 prosentilla ja muualla noin puolella tästä. Epävarmuuden oletetaan hellittävän kolmannen vuoden jälkeen. PIIE:n mallissa epävarmuutta ei mallinneta. ↑
20. Vaihtosuhteen paraneminen tarkoittaa talouden vientihintojen kasvua suhteessa tuontihintoihin. ↑

Asiasanat

EU, kauppasota, tuontitullit, Yhdysvallat